

François Mauriac i dr.: **Komunizam i kršćani**, predgovor napisao Daniel Rops, preveo dr. Krsto Špalatin. Izdanje knjižnice »Istina i život« br. 1, Zagreb 1937, 8°, str. XII + 248, cijena din. 30.—.

Dramatska borba u suvremenom svijetu izvija se već izadavna između dva principa: da li duh ili materija? Tko ima prvenstvo i prema tome pravo da postavlja načela za izgradnju društvenog života? S jednoga se ili drugoga gledišta predlažu reforme koje bi imale ukloniti ono zlo što se osjeća među ljudima, a zovu ga socijalnim pitanjem. Izvan svake je sumnje jasno, da kršćani imaju po svome opredjeljenju dužnost da se bore za pobjedu načela što ih je Krist postavio. Ali ni borba ni dužnost nije izvršena nastojanjem za pobjedom na čela kršćanstva; da su kršćani izvršili svoju ulogu, dakle u život priveli načela koja u većini kako tako poznavaju, da su dakle stvarno uspostavili kraljevstvo pravde i ljubavi, ne bi postojao komunizam. S tom se tvrdnjom Daniela Ropsa moramo potruno složiti. Pod tim vidom prosuduje i ocjenjuje on suvremena nastojanja za reformom društva, a pod tom lozinkom su u glavnom pisani i ostali prilozi u ovoj knjizi. Novi čovjek i novi svijet što ga naviješta komunizam, promatraju pisci s jednoga stanovišta, koje protivniku izbija oružje iz ruku; on mora da se barem upusti u razgovor i razmatranje problema koji se ovdje raspravlja bez mržnje, a s ljubavlju i osjećajem za istinom. Najopširniji je prilog o *Duca t'Ilona* koji iznosi komunističku doktrinu i katoličko shvaćanje problema na veoma uspio način; on zahvaća u sva pitanja i ni u kojem ne staje na po puta, nego daje odgovor izgrađen na solidnom izlaganju protivničke nauke, a potkrijepljen dokazima što ih katolička nauka suprotstavlja. U prvom dijelu njegove radnje (str. 4—44) prikazan je komunizam kao totalitarna doktrina, koja želi odgovoriti na sva pitanja svijeta i života; jednako je iscrpno prikazana i komunistička sociologija (str. 44—77) kao i njihova koncepcija vlasništva (str. 77—110). Odnos komunizma prema religiji predmet je posebnog razmatranja (str. 110—139). Ne znam, da li u hrvatskom jeziku ima o toj stvari bolje napisanog prikaza, koji bi ovako zorno pokazao: da je sve zlo u čovjeku, a ne u izvanjskim dobrima ili uzrocima, pa da ozdravljenje može donijeti samo onaj koji je kadar prodrijeti u ljudsku dušu i nju izliječiti.

»Pružena ruka...« (A. Marc) pokazuje povijest odnosa i postupka komunista najprije prema pravoslavnoj crkvi a zatim prema vjeri uopće. Ta politika »pružene ruke« nije smetala boljševike da nastave s progonima idući uvijek prema svome cilju: uništenju religije. Ističem autorovu riječ: »Ovi kršćani koji su pružili ruku boljševicima skupo plaćaju svoju naivnost, svoje povjerenje i svoje iluzije« (str. 162).

Berdjajeva rasprava izvrsno prikazuje iluziju totalitarizma u Rusiji i naglasuje kao opreku totalitet života ličnosti. Stvaranje mehanizma od živih ljudskih organizama znači nanositi silu prirodi i nikada ne može donijeti trajnoga uspjeha za svladavanje teškoće života i za njihovo uklanjanje. — Na pitanje da li treba promijeniti život ili čovjeka odgovara de *Rougemont* oslanjajući svoj odgovor na misao sv. Pavla i prvih kršćana. Oni su pustili po strani formacije društva i države, ne dirajući u njih niti tražeći promjene, a svu su svoju snagu usredotočili na

promjenu duha najprije pojedinca za zatim cjeline. Autorovi izvodi na str. 215. nisu dobro formulovani (o političkoj formi fašizma i komunizma) i ako su u stvari ispravni. Izvodi na str. 216. su, istina, teška optužba suvremenog kršćanstva (što ima da znači »izopačena Marxova istina«, »sirotinjska istina«?) ali ih nije moguće obeskrjepiti.

Kraj dobre osnovne misli što je razvija Daniel Rops u svome članku »Sol zemlje...« ima pojedinačnih izvoda koje bi trebalo ponešto ublažiti. Ispravno je da »kršćanin nije jednak kršćanstvu«, ali nije ispravno da je »u tome njegova osuda«. Nije ispravno reći bez ograde, da »će komunista protiv nas imati u v i j e k pravo«. Plemeniti zanos za ostvarenjem istine u svetoj borbi za njezinom pobjedom zanio je pisca. I kod njega se susrećem na str. 232 s netačnom interpretacijom Pavlovog citata »tko ne radi neka i ne jede...«. Autorovi prigovori »neprosvijedenoj ljubavi kršćana« (str. 237) ne mogu se također usvojiti. Zašto bi milosrdni kršćanin zapravo morao znati u čemu stoji »problem bijede«? A osim toga: može li se ustvrditi da on danas »barem mutno« toga ne zna, kako autor to mutno poimanje problema ističe u pohvalu proleteru? Neznanje je veliko kod kršćana, to smo priznali i ponovno ističemo; ali teoretsko neznanje u toj stvari ne umanjuje vrijednost karitativne realnosti u moralnom pogledu, pogotovo u odnosu prema bližnjemu.

Izdavači ove knjige zadužili su hrvatsku inteligenciju bez razlike orijentacije u velike. U najtežem problemu sadašnjice ima svaki Hrvat jedan stručni i naučni putokaz k izlazu iz zavodljivih teorema, naoko nerješivih pitanja. Čisto i bistro, s jakom i jasnom logikom, bez izmicanja poteškoći, s ljubavlju k istini i pobjedi pravde, iznesene su na ovim stranicama smjernice koje vode k oslobođenju duha. Hiljade duša stradavaju zbog nepoznavanja ovih stvari i zbog nemogućnosti da se oslone na sigurnu ruku. Evo im knjige — prijatelja kojega moraju zavoliti. Ukoliko možda nije, valjalo bi da izdavači nađu načina kako da ovaj biser duševne hrane dođe do svakoga našega inteligenta.

A. Ž.

Periodica de re morali, canonica, liturgica fundata ab Arturo Vermeersch S. J. edita a professoribus Pontificiae Universitatis Gregorianae. tom XXVI (1937), Roma, Piazza della Pilotta 4, Lit. 25.—

Od godine 1937. izlaze Periodica stalno u Rimu, gdje je sada ne samo redakcija nego i administracija časopisa. Glavni je urednik dr. Jos. Creighton, a suradnici u glavnom profesori papinske univerze Gregorijane. Među raspravama što su u tom godištu izašle ističu se osobito: od J. Schweigla »Utrum extraliturgica devotio erga SS. Cor Jesu inter orientales neoconversos sit fovenda?« i »Revisio librorum liturgicorum byzantino-slavicorum«; zatim od U. Lopezza: »Thesis probabilismi ex S. Thoma demonstrata« i komentar k rješenju S. Penitencijarije u pitanju reconciliationis sacerdotis qui matrimonium attentare praesumpsit. Kao suvremeno važnu spominjem radnju J. Arango-Urbe: De catholicorum civium officiis secundum doctrinam Leonis XIII, te stručne izvode P. Beijersbergena (De transitu religiosi de una classe ad alteram eiusdem religiosi instituti) i J. Pawelsa (De patrono principali loci). Osim radnja bogat je ovaj svezak veoma dobrim opaskama, što su od